

Despre valoarea Cuvântului, a gândirii și a făptuirii în economia mântuirii

În introducerea ce urmează voi căuta să pledez pentru existența și cultivarea relației, a raportului și a armoniei dintre gândire, glăsuire și făptuire în spiritualitatea noastră răsăriteană, remarcând și subliniind sau, mai bine zis, pornind de la Evanghelia după Ioan, unde în al șaselea capitol, Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne vorbește despre *realitatea euharistică, arătând că trupul Său este „adevărată mâncare” și sângele Său „adevărată băutură”*. Aceste cuvinte i-a smintit pe mulți dintre iudei și mai mult, pe unii dintre ucenici, care au început să-l părăsească. Atunci Hristos i-a întrebat pe cei doisprezece apostoli dacă nu vor să se ducă și ei, dar Simon Petru i-a răspuns: „Doamne, la cine ne vom duce ? Tu ai cuvintele vieții celei veșnice.”

Așadar, Mântuitorul nostru Iisus Hristos – care este Însuși Cuvântul lui Dumnezeu, la El găsim cuvintele vieții celei veșnice, acestea fiind o adevărată hrană duhovnicească. Mântuitorul nostru Iisus Hristos, ne spune Sfânta Evanghelie „că vorbea ca unul care are putere”. Hristos se identifică cu învățătura Sa. Între faptele și cuvintele Sale nu este nici o contradicție, ba dimpotrivă, este o simbioză și o armonie.

Noi știm că prima parte a Sfintei Liturghii – numită a catehumenilor – cuprinde o pericopă din apostol și una din evanghelie, cele nouă fericiri, având rostul de a-i împărtăși pe credincioși cu cuvântul lui Dumnezeu, de aceea aceasta poate fi numită și liturghia cuvântului ori a învățaturii iar cealaltă parte, numită a credincioșilor, în care ni se împărtășește chiar *Trupul și Sângele Mântuitorului*, ca o împlinire a împărtășirii cu Hristos – căci „Cuvântul Trup s-a făcut” – cum se spune la începutul Evangheliei după Ioan.

Cu cuvântul poți să zidești sau să dărâmi, să mângâi sau să lovești, să binecuvintezi ori să blestemi, să hrănești duhovnicește sau să otrăvești. Haideti să vă dau un exemplu cum, prin cuvânt, care este darul lui Dumnezeu, poți să otrăvești: așa, ca o paranteză, voi remarca faptul că de multe ori, la slujba înmormântării, în unele locuri se cântă o cântare ce are o denumire lumească: - Hora mortului, pe care nu o găsim în nici o carte de cult, neavând nimic în comun cu adevărata tradiție a Bisericii, cu învățătura acesteia, cu duhul ortodoxiei celei autentice. Noi știm că toate cântările Bisericii le avem din Sfânta Scriptură, de la Sfinții Părinți cum ar fi: Sfinții Chiril al Alexandriei, Efreem Sirul, Ioan Damaschin, Roman Melodul și alții. Această așa zisă cântare bisericească, vreau să accentuez că, de fapt, nu este a Bisericii. Dar care, din păcate, se practică în unele locuri pentru a se respecta datina, ca să se îplinească cuvintele Mântuitorului: „Voi călcați porunca lui Dumnezeu de dragul datinei voastre” sau să tâlcuim, mai exact, ați desființat cuvântul lui Dumnezeu de dragul datinei voastre, a „modei”. Aici putem vedea că credincioșilor nu li se mai împărtășește cuvântul lui Dumnezeu, acesta fiind desființat. Iată cum „sună” o cântare necanonică sau, mai pe înțelesul tuturor, mincinoasă: „Trupul în mormânt îmi pune și soarele mi-apune, că acolo pe vecie în întuneric o să fie”. Întrebarea care se pune este următoarea: unde este credința în învierea trupurilor? un adevăr fundamental al creștinismului. Știm bine că Mântuitorul nostru Iisus Hristos a înviat cu trupul – acesta fiind pnevmatizat, adică spiritualizat. În Simbolul de Credință niceo-constantinopolitan mărturisim: „Aștept învierea morților și viața veacului ce va să fie”.

Dar, să luăm o mărturisire de credință mai veche, deși n-am putea spune că Simbolul de Credință pe care îl rostim noi astăzi nu este vechi, datând din secolul al IV - lea, dar care își are originea în veacul apostolic, este vorba de tradiția apostolică a Sfântului Ipolit Romanul. În această mărturisire de credință candidatul la botez trebuia să recunoască, să primească câteva adevăruri de credință fundamentale în biserica primară dar care rămân valabile până la sfârșitul veacurilor și pe care, de altfel, le găsim în rugăciunea numită Crez. Catehumenul care venea să primească botezul creștin răspundea unor întrebări puse foarte clar iar răspunsul trebuia dat foarte limpede și fără șovăire. Trei întrebări i se puneau celui care venea să se boteze iar acesta trebuia să răspundă cu „cred” și anume: - „Crezi tu în Dumnezeu Tatăl? Crezi tu în Dumnezeu Fiul? Crezi tu în Dumnezeu Duhul

Sfânt, în Sfânta Biserică cea una, crezi tu în învierea trupurilor? Iată că cel care dorea să devină creștin prin primirea Tainei Sfântului Botez trebuia să mărturisească credința în Sfânta Treime, în Sfânta Biserică, care este Una și universală. Unul este Hristos dar mai trebuia să răspundă că el crede în învierea trupurilor. Dacă nu primea acest adevăr pe care l-am precizat, ultimul nu era botezat.

Vedem că orice cântare autentic - bisericească este formată din cuvinte având rolul de a transmite învățătura Bisericii pe care o găsim în Sfânta Scriptură și în Sfânta Tradiție a acesteia. Am putea să numim cântarea, simplu, un cuvânt cântat. Prin cântare în Biserică putem să-i mulțumim lui Dumnezeu, să-i aducem doxologie, să-i cerem dar să nu uităm un aspect foarte important: că orice cântare este și o mărturisire de credință. La Sfânta Liturghie – când preotul spune: „să ne iubim unii pe alții ca într-un gând să mărturisim” credincioșii răspund: „Pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită”. Alte cântări sau pricesne străine de ortodoxie, cum ar fi: Înaintea ta Isus iubit – unde se spune că „în mine nimic nu e bun, tot ce am făcut e rău” aș veni și aș contracara cu o cântare ortodoxă: „Chipul slavei tale cele negrăite sunt, măcar, deși port ranele păcatelor” pentru că nu putem să mărturisim că în om nu este nimic bun deoarece el este creat după chipul lui Dumnezeu, fiind chemat să ajungă la asemănarea cu El. Chiar de ar ajunge omul în iad după Judecata de apoi – spune episcopul rus Sfântul Dimitrie al Rostovolui, el chiar și acolo poartă pecetea chipului lui Dumnezeu. Sau, mai auzim cântându-se: „E târziu să te căiești după ce păcătuiești, lacrimile îți curg pârâu, e târziu”. Așa ne șoptește și diavolul ca să ne facă să cădem în desnădejde – penultima traptă a păcatului după care știm cu toții ce urmează!...

Conoaștem bine că și ereticul Arie – ca să-și răspândească învățătura greșită despre fiul lui Dumnezeu cum că acesta nu este Dumnezeu adevărat ci o creatură superioară a Tatălui – a compus un buchet de cântări numit „Banchetul”. Mincinosul acesta știa impactul cântării, care poate face uneori, mai mult decât cuvântul rostit, căci gâdilă auzul omului și așa pătrund mai ușor ereziile sale în sufletul credinciosului, pe mulți rătăcindu-i de la dreapta credință.

De dragul de a vorbi, omul folosește cuvântul ca să-i judece pe semenii săi. Judecarea aproapelui este o adevărată cruzime putând duce până la dezbinarea unor familii, distrugerea unor orașe și chiar țări, cu ajutorul războaielor și a conflictelor armate. Această uneltire diavolească poate duce la crimă, la sinucidere. Cineva poate să spună că altcineva a desfrânat luându-se după vorbe străine care pot fi adevărate sau nu, dar și dacă ar fi adevărate „cine ești tu să judeci pe sluga altuia” cum spune Sfântul Apostol Pavel. Cel care clevețește uită de păcatele sale și se ocupă de păcate străine, nu-și leagă rănile proprii ci se așează, ca și muștele, pe răni străine. Spre exemplu, povestirea acestui păcat, pus pe seama unuia dintre soții unei familii, care poate fi în unele cazuri o simplă născocire diavolească, pune în pericol căsnicia celor doi soți, ducând la despărțire ori la lucruri și mai grave.

În Pateric întâlnim o povestire despre un monah care și-a petrecut viața lui în mare lenevie și negrijă. Ajungând la sfârșitul vieții sale pământești, pe când zăcea pe patul de moarte, monahul era bucuros, liniștit și zâmbitor înainte de despărțirea sufletului de trup. Egumenul și frații care stăteau în jurul său erau mirați de liniștea lui, înaintea morții și l-au întrebat: - știm frate că tu ți-ai cheltuit viața ta în nepăsare și nu înțelegem de unde se află atâta neîntristare și acest zâmbet liniștit în acest strașnic ceas. De aceea chiar tu întărit fiind cu puterea lui Iisus Hristos - Dumnezeuul nostru, descoperă-ne nouă aceasta ca să ne lămurim și noi. Fratele s-a ridicat puțin din pat și le-a spus: - Într-adevăr, cinstiți părinți, eu am petrecut toată viața mea în negrijă. Tocmai mi s-au adus și mi s-au citit fiecare din faptele rele și îngerii lui Dumnezeu mi-au spus: „Le cunoști tu pe toate acestea?”, eu le-am răspuns: - Da, foarte bine le cunosc. Totuși, de când m-am lepădat de lume și m-am făcut monah pe nici un om nu am osândit și către nimeni nu am ținut în inimă pomenirea de rău. Pentru aceea mă rog să se împlinească și cu mine porunca lui Hristos pe care chiar Domnul a spus-o: „Nu judecați ca să nu fiți judecați! Iertați și vi se va ierta vouă”. Pentru aceea merg acum cu bucurie și fără durere la Dumnezeu.

Lumea întreagă este un ogor duhovnicesc în care se seamănă, neconținut, cuvinte bune și folositoare sufletului, dar și multă neghină. Și noi suntem semănători dar și primitori de sămânță, bună sau rea. Nici un cuvânt nu se pierde în zadar căci orice cuvânt lasă urmă undeva. Prin cuvânt noi putem să ne sfințim viața sau putem să ne osândim pentru veșnicie. De aceea este scris „că pentru orice cuvânt vom da seama”. Precum un cuvânt bun „dres cu sare” (Coloseni 4, 6) poate folosi unei persoane tot așa cuvântul folosit rău poate avea urmări din cele mai tragice.

Așadar „Fericiți cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l împlinesc” (Luca 11, 28).

După această introducere cam lungă, dar care s-a dorit a fi una teologică și duhovnicească, voi dezvolta puțin această dezbatere, susținând argumentul că omul face dovada creației sale după chipul dumnezeiesc (Facerea 1, 27), atunci când devine ființă cuvântătoare și rațională, anume atunci când își asumă în mod conștient și responsabil vocația de „cuvânt gânditor”, „trăind într-un dialog viu cu Logosul personal dumnezeiesc și cu celelalte cuvinte personale umane, cum spunea părintele Dumitru Stăniloae. În acest sens, cuvântul rostit nu este doar un sunet gol, emis la nivelul organului fiziologic al vorbirii, ci este *logos* plin de viață, adică un angajament existențial prin care făptura umană se revelează în deplinătatea și unitatea sa” (Pr. Ioan Bizău – „*Cuvântul între gândire și făptuire*” – în revista *Renașterea* a Arhiepiscopiei Vadului, feleacului și Clujului, nr. 2/2007, p. 4).

Filozofia greacă a definit raportul profund și autentic dintre gând și cuvânt prin sintagmele „corectitudinea cuvintelor” și „exactitatea realității”. Altfel spus, vorbirea corectă este egală cu gândirea corectă, iar a vorbi frumos înseamnă a respecta legile interne ale limbajului, a nu disocia limba de conținutul său ideatic, a cuprinde într-un singur demers conștient cuvintele și gândirea, a se conforma esenței și menirii limbajului. Este foarte important să știm că limbajul nu poate fi despărțit de gândire, fiindcă el are o funcție determinantă și decisivă în procesul tainic al articulării, al precizării și al transmiterii exacte a acesteia, în sensul că este menit a-i da consistență și conținut și a o face în acest fel, comunicabilă. A se conforma esenței și menirii limbajului înseamnă, în ultimă instanță, a face din cuvânt un instrument al comuniunii cu Dumnezeu și cu semenii. Iar cuvintele nu-și pot împlini menirea lor în asumarea și exprimarea acestei comuniuni numai dacă formulează clar și limpede gândirea celui care le rostește și dacă se întrupează în experiențe concrete și autentice de viață.

„Se știe că în toate culturile pre-moderne, relația dintre om și adevăr a fost exprimată prin ideea că sufletul s-ar fi îmbolnăvit grav dacă limbajul ar fi fost folosit pentru a face afirmații false ori josnice. Odată cu înstrăinarea culturii europene de rădăcinile sale evanghelice, relația tainică dintre adevăr, conștiința umană și cuvântul rostit a fost ruinată. Datorită acestui fapt, acceptarea și vehicularea minciunii, a unor idei false ori nocive pur și simplu, nu mai sunt considerate drept semnele unei boli spirituale cu urmări grave asupra destinului ființei umane, ci sunt evaluate doar în ceea ce privește efectele lor mai mult sau mai puțin antisociale și, deci, tratate dintr-o perspectivă pur juridică. Contrar mărturiei Psalmistului, care afirmă că minciuna, viclenia și impostura spirituală conduc la o stare de nebunie (Psalmul 13, 1; 52, 1), „cetățeanul” Europei secularizate este convins că sănătatea minții și a inimii sale nu este afectată în nici un fel dacă gândește ori colportează lucruri false, dacă pervertește adevărul ori se opune afirmării lui. O astfel de convingere este posibilă tocmai pentru că la nivelul conștiinței sale, „omul autonom” nu mai are responsabilitatea relației firești dintre gând, cuvânt și făptuire, raport pe care doar viața în Hristos îl poate întemeia și susține. (Pr. Ioan Bizău – „*Cuvântul între gândire și făptuire*” – în rev. *Renașterea*, nr. 2/2007, p. 4). De aici decurge ideea că asistăm, în aceste vremuri, la o desacralizare și o secularizare a limbajului și a comunicării interumane, la o pervertire a cuvântului și deci, la o relativizare a gândirii omenești și a făptuirii persoanei din cauza cărui fapt se afirmă foarte puternic astăzi kitsch-ul în vorbă, în faptă și-n cuvânt!... Tot aici și acum, trebuie amintită existența limbajului agresiv și violent care rănește și generează multă suferință, îndeosebi sufletească, morală și spirituală!... Putem vorbi chiar, de o precocitate a limbajului agresiv, trivial și obscen, din păcate!...

În consecință, limba unei comunități umane își pierde caracterul ei nobil și se urâtește din pricina degradării gândirii și a pervertirii inimii celor care o vorbesc, așa cum gândirea și inima se alterează și datorită schimonosirii sau deteriorării limbii. Cunoaștem faptul că acest proces de corupere reciprocă a gândirii și a limbajului reprezintă un capitol însemnat al antropologiei scripturistice și, deci teologice: „De grații într-adevăr dreptate, drept judecați, fii ai oamenilor. Pentru că în inimă fărădelege lucrați pe pământ, nedreptate mâinile voastre împletesc. Înstrăinatu-s-au păcătoșii de la naștere, rătăcit-au în pânțele, grăit-au minciuni” susține Profetul David în Psalm. 57, verset. 1-3. Iar Sfântul Apostol Pavel, adresându-se creștinilor din Efes, le poruncește: „să vă dezbrăcați de viețuirea voastră de mai înainte, de omul cel vechi,... și să vă înnoiți în duhul minții voastre, și să vă îmbrăcați în omul cel nou, cel după Dumnezeu, zidit întru dreptate și în sfințenia adevărului. Pentru aceea, lepădând minciuna, grații adevărul fiecare cu aproapele său, căci unul altuia suntem mădulare” (Efeseni 4, 22-25). Iar cuvântul nostru, potrivit Sfântului Apostol Iacov să fie ce este da, da iar ce este nu, nu pentru a nu cădea în ispită și în judecată, adică să fie un cuvânt curat și sincer, care să nu facă loc interpretărilor și alunecărilor în cursele de tot felul!...

De aceea, gândirea, vorbirea și săvârșirea faptei sunt elemente definitorii ale personalității umane, dând seama împreună despre raportul omului cu Dumnezeu, cu semenii și cu propria sa conștiință. Ceea ce definește înțelesul propriu al unui cuvânt este corespondența lui cu adevărul lucrurilor și a fenomenelor lumii acesteia, cu gândurile și sentimentele celor care comunică și împărtășesc impresii ori stări; este faptul că acel cuvânt angajează, implică și responsabilizează, într-un act cât se poate de complex, gândirea, inima, libertatea, conștiința și credința persoanei umane. Iar această conexiune nu poate depăși perimetrul obscur al nesiguranței și arbitrariului, decât atunci când comunitățile umane își construiesc destinul în lumina Evangheliei, ajungând astfel la comuniunea cea autentică, în Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos – Logosul întrupat. Numai prin lucrarea sinergică a credinței, tradiției, dreptului și autorității duhovnicești, înțelesul adevărat și unitar a ceea ce numesc cuvintele noastre obișnuite, poate fi definit și trăit ca experiență de viață, căci „adevărul se descoperă ca unul și singur, când este înlăturată pluralitatea prin depășirea ei. El acoperă puterile cunoscătoare ale tuturor celor ce pot să cugete și să fie cugetate, ca unul ce este prin subzistența lui supraființială mai presus de cele ce înțeleg și sunt înțelese, îmbrățișând printr-o putere infinită limitele ultime, extreme ale lucrurilor, adică începutul și sfârșitul lor. Prin aceasta el atrage spre sine, mișcarea tuturor și unora le dă cunoștința clară, de al cărei har s-au lipsit, iar altora le dăruiește puterea de recunoaștere vădită a binelui pe care îl doreau, printr-o simțire negrăită datorită împărtășirii de el”. (Sfântul Maxim Mărturisitorul, „*Răspunsuri către Talasie*” 54, 12).

„Adeseori, doctrinarii curentelor filosofice moderne au pretins pe seama limbajului o autonomie și o putere de sine stătătoare și deci totalitare, întrucât au avut în vedere doar exigențele formale, externe, ale acestuia. Însă, conform principiilor moralei creștine, adevărata problemă a conștiinței cu privire la cuvânt nu este cătuși de puțin aceea a modului rostirii lui formale, ci semnificația profundă, încărcătura de viață pe care o poartă în structurile sale sonore, adică adevărul pe care îl conține și îl comunică atunci când este rostit. Acest fapt implică o responsabilitate imensă față de cuvintele pe care cineva le adresează semenilor săi ori le spune despre aceștia. De aici nevoia unui permanent exercițiu ascetic al graiului, ceea ce înseamnă activarea permanentă a vigilenței și a prudenței spirituale față de acest dar dumnezeiesc. Creștinul este conștient că Judecata finală va fi deopotrivă o evaluare a tuturor cuvintelor rostite „în deșert” (cf. Matei 12, 36), a celor ce n-au avut nici un ecou la nivelul inimii și conștiinței, ci s-au pierdut asemenea semințelor căzute lângă drum, pe loc pietros ori între spini (cf. Matei 13, 19-22), precum și a celor folosite iresponsabil în imprecășii, blesteme sau formule de jurământ (cf. Matei, 5, 33-37)”. (Pr. Ioan Bizău – „*Cuvântul între gândire și făptuire*” – în rev. *Renașterea*, nr. 2/2007, p. 4).

Și, ca să continuăm această ipoteză, vom exemplifica cu unul dintre acești gânditori pe nume John Dewey, care afirma că „oamenii trăiesc în comunitate în virtutea lucrurilor pe care le au în comun, iar comunicarea este modalitatea prin care ei ajung să dețină în comun aceste lucruri. Comunicarea e un mod de a exista al comunității”. Așa încât, în condițiile unei situații delicate și pretențioase care pune, laolaltă, în contextul globalizării alegerea, fără discernământ și dreaptă socoteală, a mai multor opțiuni axiologice, funcțiile, instrumentele limbajului și mijloacele de comunicare creștine sunt extrem de importante, ele urmând a viza nu doar culturalizarea și comunicarea valorilor religioase, ci și, decurgând din acestea, asumarea unui rol foarte serios în formarea (nu doar informarea) persoanelor responsabile, ce va conduce la construirea viitorului nostru comun european, prin inducerea unei concepții creștine sănătoase și a valorilor tradiționale autentice. Acolo unde disputa dintre secularizarea extremă, ca ateism exercitat în mod oficial, cu strictă referință la sfera publică, și extremismul religios înțeles ca luptă armată pentru victoria cauzei, trece în prim-planul vieții noastre sociale, se impune cu calm și luciditate, promovarea de către forurile ecleziastice și de către toate organismele competente, de stat, publice și religioase, a unui tip de conduită echilibrată (căci vorba dulce mult aduce), demnă și îngăduitoare, care să permită unitatea în diversitate a opțiunilor și manifestarea lor în simfonia limbii iar nu în contradictoriul „duhurilor”!...

Mergând mai departe, observăm că el, cuvântul se înrădăcește într-o sursă de natură divină și în acest mod, prin conținutul său viu și dinamic, el angajează pentru eternitate persoana care îl emite, îl receptează și îl promovează. Iată de ce, Sfânta Scriptură sau Evanghelia ne spune că a te mânia pe cineva poate fi mai puțin grav decât a da concretețe acestui sentiment, prin rostirea unor cuvinte ce poartă în structurile sale sonore energiile osândei sau ale morții, precum „netrebnicule” ori „nebunule” (cf. Matei 5, 22), iar formula solemnă *Anatema!* declanșează o energie care „taie” pur și simplu un

„mădular” bolnav din trupul viu al Bisericii (cf. Corinteni 16, 22; Galateni 1, 19). În altă ordine de idei, noi suntem chemați să purcedem la o purificare a minții și a inimii, adică la o „acțiune de ecologizare” a gândirii și a cuvântării noastre, în tot ceasul și în tot locul!... Așa procedând, vom ajunge la concluzia că puterea extraordinară a Cuvântului dumnezeiesc se poate transmite și asupra cuvântului omenesc, atunci când acesta este rostit în numele lui Dumnezeu și în acord cu voia Sa (cf. Matei 10, 12-13; Fapte 3, 6-7), căci limba credinței și a cultului, adică limba cea sacramentală a Liturghiei, nu cunoaște „cuvinte goale” și nu speculează gratuit cu privire la Cuvântul lui Dumnezeu. Prin urmare, a invoca pe Dumnezeu ori a binecuvânta în numele Său constituie acte sacramentale ce pun în lucrare energiile Sfântului Duh, cu scopul de a transfigura și de a spiritualiza elementele, fenomenele și evenimentele vieții pământești. Datorită cuvintelor consacrate ale *epiclezei euharistice* – după cum am spus și în prima parte a acestui material – asupra pâinii și a vinului ce au fost aduse la Sfântul Altar, ele devin în mod cât se poate de real, (în pofida faptului că multă lume nu crede în acest lucru miraculos), *Cinstitul Trup și Sânge al Mântuitorului nostru Iisus Hristos*. Drept urmare, iubirea de Dumnezeu transformă și preface inima omului într-un *topos* binecuvântat (cf. Luca 8, 15), în care „cuvintele Harului” (Luca 4, 22) pot germina și rodi cu adevărat în experiențele tainice ale Împărăției: „Dacă mă iubește cineva, el va păzi cuvântul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi și Noi vom veni la el și ne vom locaș în el”, ne încredințează Răscumpărătorul nostru (Ioan 14, 23; Apocalipsa 3, 20).

Ca atare, nu întâmplător insistăm asupra realității că ele, cuvintele se compromit, se îmbolnăvesc, dacă sunt folosite în mod necorespunzător și absolut incorect, pentru că în primul rând strică mintea și inima celui ce le rostește. Este evident că o gândire viciată și împătimită, reaua-credință și impostura sau oportunismul spiritual se exprimă prin cuvinte pervertite, mincinoase, otrăvite, „stricătoare de suflet”. De aceea, orice încercare de a reface „corectitudinea cuvintelor” va începe obligatoriu cu purificarea inimii și luminarea minții. Abia atunci când universul interior al persoanei, cu zona cea mai profundă a ei, se află în starea firească a „deratizării și dezinfectării” duhovnicești, ajungând la limpezirea spirituală și la echilibrul moral, omul are posibilitatea vederii clare a normelor și criteriilor adevărului și poate exprima verbal înțelesurile acestuia, prin „cuvântul cu putere multă”!...

„Este important să știm că vindecarea morală trebuie să pornească în mod obligatoriu de la purificarea inimii, pentru că tocmai la acest nivel profund al ființei noastre se nasc „gânduri rele, ucideri, adultere, desfrânări, furtișaguri, mărturii mincinoase, hule” (Matei 15, 19). În acest înțeles a desăvârșit Mântuitorul și cea de-a doua noua poruncă a Decalogului: „Ați auzit că s-a zis celor de demult: să nu juri strâmb, ci să ții înaintea Domnului toate jurămintele tale. Eu însă vă spun vouă: să nu vă jurați nicidecum nici pe cer, fiindcă este tronul lui Dumnezeu, nici pe pământ, fiindcă este așternut al picioarelor Lui, nici pe Ierusalim, fiindcă este cetate a marelui Împărat, nici pe capul tău să nu te juri, fiindcă nu poți să faci un fir alb sau negru. Ci cuvântul vostru să fie: ceea ce este da, da; și ceea ce este nu, nu; iar ce e mai mult decât aceasta, de la cel rău este” (Matei 5, 27-30; Iacov 5, 12).” (Pr. Ioan Bizău – „Cuvântul între gândire și făptuire” – în rev. *Renașterea*, nr. 2/2007, p. 5).

Principiul unei corespondențe intime ce există între corectitudinea cuvintelor și starea interioară a celui care le rostește, este ilustrat frecvent și elocvent în cartea *Psalmilor*. Și în sprijinul celor afirmate mai sus, aducem în discuție două exemple, dintre foarte multe posibile: „Cuvintele gurii mele și cugetul inimii mele vor fi pururea bineplăcute înaintea Ta, Doamne” (Psalmul 18, 15); „Doamne, cine va locui în locașul Tău și cine va sălășlui în numele cel sfânt al Tău? Cel ce umblă fără prihană și face dreptate, cel care are adevărul în inima sa, cel ce n-a viclenit cu limba lui, nici n-a făcut rău împotriva aproapelui său” (Psalmul 14, 1-3). Iar Sfântul Simeon Noul Teolog, evocând comportamentul sfinților, spune că aceștia „se recunosc după decența lor și după mersul lor distins și după celelalte aspecte ale înfățișării lor exterioare, dar semnul distinctiv propriu lor, cu toată exactitatea și adevărul, este cuvântul care se naște din ei. Căci gura nu poate rosti ceea ce nu are inima; și chiar dacă rostește, îndată este dovedit de însăși cuvintele lui că nu le spune bine” (Sf. Simeon Noul Teolog „*Discursuri teologice și etice*”, cap. 9).

În încheiere, conturând câteva concluzii, vom enunța faptul că pentru o evaluare cât mai limpede a raportului dintre adevăr și expresia lui verbală este nevoie de mult discernământ, de luciditate și înțelepciune. Acordând cuvintelor ce bat la poarta inimii noastre un credit nelimitat, riscăm să fim înșelați, manipulați ori antrenați în ipostaza de agenți ai minciunii și fărădelegii. Desigur, nu este vorba de a suspecta fiecare cuvânt prin care semenii își exprimă gândurile, intențiile sau

dorințele, ci de a fi înțelepți, de a ține seama de limitele oricărei ființe umane, cu ajutorul criteriilor axiologice (și) exigente ale selectivității. Cu privire la vindecarea inimii atinsă de boala minciunii, dar și îndreptarea răului cauzat prin acest act de sorginte diavolească, Sfântul Cuvios Nicodim Aghioritul indică preotului duhovnic această regulă de canonicare: „Celor ce învinuiesc pe nedrept și defăimător, să le dai canon, duhovnice, să meargă ei înșiși la locul unde au clevetit și să spună că minciuni au grăit împotriva fratelui lor. Iar de nu vor merge singuri, măcar printr-un al treilea ins să mărturisească că au mințit sau să trimită scrisoare de tăgadă a defăimării lor, în chip fățiș sau în taină” (Sf. Nicodim Aghioritul „*Carte foarte folositoare de suflet*”, p. 114). Chiar dacă, de foarte multe ori, îndreptarea răului provocat prin delațiune, mărturie mincinoasă, jurământ fals ori prin alte forme de expresie ale minciunii devine un act imposibil pentru puterile omenești, dorința de vindecare spirituală, pocăința și fapta bună sunt acte restauratoare, prin care creștinul își afirmă calitatea de ființă cuvântătoare și rațională și, totodată, reușește să se izbăvească de cursa și păcatul ipocriziei și a fățarniciei, în cadrul căruia una gândești, altă zici și cu totul alta săvârșești, fiindcă numai așa vom putea ajunge la sinergie și la armonie între gândire, cuvântare și făptuire – toate trei fiind inerente și indispensabile mântuirii noastre veșnice!...

Drd. Stelian Gomboș.